

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.51(477)

М. М. ДОБКІН,*кандидат юридичних наук,**голова Харківської обласної державної адміністрації*

КОМПЕТЕНЦІЯ УПРАВЛІНЬ ТА ВІДДІЛІВ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ ЩОДО ГАЛУЗІ УПРАВЛІННЯ

Проаналізовано підходи науковців щодо визначення поняття компетенції управлінь та відділів місцевих державних адміністрацій. Уточнено складові поняття компетенції управлінь і відділів місцевих державних адміністрацій, а також запропоновано її комплексне визначення.

Становлення та подальший розвиток України як правової, демократичної, соціальної держави потребує реформування всього державного механізму з метою підвищення ефективності його функціонування і приведення у відповідність до сучасних вимог. Це передбачає необхідність як структурних перетворень, так і нових підходів до розмежування й нормативного оформлення функцій і компетенції між усіма органами державної влади та місцевого самоврядування. За таких умов особливої актуальності набуває проблема організації та діяльності місцевих державних адміністрацій як органів виконавчої влади, що найбільш наближені до населення.

Належна організація та діяльність місцевих державних адміністрацій, оптимальне правове регулювання компетенції та форм діяльності цих органів має суттєве значення для їх впливу на суспільні відносини, насамперед на зростання добробуту населення, яке проживає на відповідній адміністративно-територіальній одиниці, адже це є головною метою і завданням діяльності зазначених органів. Становлення інституту місцевих державних адміністрацій сприятиме також втіленню в життя такого важливого принципу функціонування державного механізму, як доцільне поєднання централізації та децентралізації в управлінні суспільством та державою. Адже Україну як сильну унітарну державу можна побудувати лише за умови постійного розвитку регіонів та наявності в них органів виконавчої влади (місцевих державних адміністрацій), які чітко та ефективно зможуть здійснювати функції, що на них покладені, та продуктивно взаємодіятимуть з органами місцевого самоврядування.

Різні питання діяльності місцевих державних адміністрацій досліджували такі вчені, як: А. І. Єлістратов, В. Б. Авер'янов, Г. В. Атаманчук, О. М. Бандурка, О. М. Баймуратова, В. О. Барахтян, Д. М. Бахрах, І. Л. Бачило, В. Г. Вишняков, В. М. Горшенков, Л. В. Коваль, Ю. М. Козлов, А. Т. Комзюк, О. Є. Кутафін, Б. М. Лазарев, В. Ф. Погорілко, Ю. А. Тихомиров, Ю. М. Тодика, О. Ф. Фрицький, В. В. Цветков, К. Ф. Шеремет, В. Д. Яворський тощо. Разом із тим на цей час недостатньо праць узагальнюючого характеру, комплексного розгляду питань, пов'язаних із реалізацією компетенції управлінь та відділів місцевих державних адміністрацій. Відтак **метою** статті є удосконалення теоретичних та правових основ компетенції управлінь та відділів місцевих державних адміністрацій.

Загальна соціально-політична спрямованість діяльності місцевих органів державної виконавчої влади, в тому числі й відділів та управлінь обласної державної адміністрації, обумовлена основними завданнями та функціями держави. Маючи загальну орієнтацію на здійснення основних завдань та функцій держави, діяльність місцевих органів виконавчої влади як відносно відокремленої частини діяльності держави в цілому характеризується власним змістом, який виявляється у відповідних формах.

У загальнонауковому та філософському тлумаченні поняття «форма» органічно пов'язане з категорією «зміст». Це обумовлено тим, що всі явища навколишнього світу мають певну форму і зміст, які взаємопов'язані, взаємодіють і визначають образ відповідних явищ, які сприймаються. У такому аспекті під формою

розуміють той чи інший варіант зовнішнього вираження змісту, що відносно проблеми реалізації державної влади означає зовнішній вираз дії цієї влади, тобто реальне виявлення її специфічних якостей [1, с. 133]. У теорії немає єдності щодо компонентів змісту та форм управлінської діяльності. Так, одні автори елементами державно-управлінської діяльності вважають її методи, форми та стадії. Інші розглядають зміст процесу управління, під яким розуміють форму діяльності суб'єкта управління як єдність стадій, функцій, методів управління та управлінських рішень.

Що стосується складових елементів змісту діяльності місцевих органів виконавчої влади, то одні автори відносять до нього цілі, завдання, функції, конкретні владні повноваження і відповідальність. Інші включають до їх переліку цілі й завдання, функції, методи управління [2, с. 3].

У результаті управлінської діяльності вирішуються й реалізуються державні завдання й функції. Управління та відділи держадміністрації наділені різними управлінськими функціями, які сприяють вирішенню поставлених перед ними завдань та досягненню встановлених цілей. Управління та відділи, підпорядковуючись як голові держадміністрації, так і центральному органу виконавчої влади, разом із тим мають право самостійно здійснювати розпорядчі повноваження, приймати накази, обов'язкові для виконання підпорядкованими установами, підприємствами, посадовими особами, громадянами. Отже, зміст діяльності відділів та управлінь місцевої державної адміністрації складається з таких елементів: цілі; завдання; функції; державно-владні повноваження; методи.

Цілі становлять собою бажаний результат управління і визначають тим самим напрямки діяльності органу. Компетенція органу походить саме від конкретних цілей, поставлених перед ним. Вони потребують єдності завдань і функцій, що отримує своє вираження в закріпленні їх у нормативних актах, а їх досягнення в реальному житті є критерієм ефективності виконання відділом чи управлінням цих функцій і завдань. Норми права, які встановлюють завдання відділу чи управління, визначають конкретні напрями діяльності, орієнтують їх на досягнення поставлених перед ними цілей.

Цілі та завдання відділів та управлінь місцевої держадміністрації сформульовані в типових положеннях про конкретні відділи й управління.

Загальними для всіх відділів та управлінь держадміністрації є такі завдання: реалізація

державної політики у конкретній сфері управління; участь у розробленні проектів програм соціально-економічного розвитку території; керівництво підприємствами, установами, організаціями певної галузі, що належать до сфери управління відповідної держадміністрації; забезпечення дотримання законодавства; визначення основних напрямків роботи; здійснення інформаційного забезпечення; підготовка й перепідготовка кадрів органів управління.

У визначенні поняття функцій державного органу серед науковців немає достатньої єдності. Так, Ц. А. Ямпольська розуміє під функціями органу управління матеріальний зміст управлінської діяльності, перелік яких міститься в актах, що регулюють правове положення органу управління [3, с. 125]. М. В. Черноголовкін, базуючись на понятті «функції держави», визначає функції органів держави як окремі напрями у змісті їх практичної діяльності [4, с. 140]. В. Г. Вишняков відмічає три поняття функцій управління: об'єктивно необхідна функція, функція органу управління, функція як конкретна дія [5, с. 45]. Перша з них – найбільш загальна, суттєва сторона змісту управління; формою реалізації цього впливу виступають функції апарату управління. Функції органу управління вказують на конкретний перелік засобів та способів впливу. Ці дві групи функцій реалізуються у процесі суб'єктивної діяльності як конкретної дії працівника апарату.

Отже, під функціями відділу чи управління місцевої державної адміністрації слід розуміти складові спеціалізовані частини змісту їх діяльності, що характеризуються певною цільовою самостійністю та якісною однорідністю. Обов'язково треба враховувати, що функції відділів та управлінь тісно пов'язані з державно-владними повноваженнями, і тому належна правова регламентація функцій закономірно пов'язана з проблемою чіткого визначення компетенції відділу чи управління держадміністрації. У нерозривному зв'язку функцій відділу чи управління їх компетенція становить основу правової характеристики функцій. Її розгляд потребує однозначного вирішення питання про співвідношення функцій та компетенції відділу чи управління, оскільки ці категорії дуже близькі.

Дане питання вирішується в юридичній літературі неоднозначно. Наприклад, І. Л. Бачило, виходячи з правильної, по суті, тези про те, що уявити функції органу поза його компетенції неможливо, вважає, що функції є складовою

частиною компетенції і визначають, що робить орган, виступаючи в результаті правовим явищем. Науковець пропонує два поняття компетенції – в широкому та вузькому розумінні. В першому випадку до компетенції включається, крім функцій, характеристика місця органу в системі управління, його завдання, об'єкти відання, коло діяльності, повноваження та відповідальність. У другому випадку компетенція складається безпосередньо з прав та обов'язків органу [6, с. 160]. Але, на думку В. Б. Авер'янова, функції ні в якому разі не можуть входити до компетенції органу [7, с. 57].

Більш обґрунтованою слід вважати протилежну позицію, яку сформулював Б. М. Лазарев. Він вважав, що функції не є юридичними явищами і тому не можуть бути елементами компетенції, але законодавство покладає на органи виконання тих чи інших функцій. У результаті в органу виникає право та обов'язок здійснювати певні управлінські функції у відповідній сфері. Такі права й обов'язки і є одними з елементів компетенції органів управління. Будь-яке суб'єктивне право або обов'язок є видом та мірою відповідно юридично можливої або юридично необхідної поведінки (діяльності). Стосовно органів державного управління такими видами діяльності є управлінські функції. Тому справедливим є висновок про те, що в нормативних актах, які визначають становище органів держави, не слід викладати їх функції, як щось відмінне від прав та обов'язків [8, с. 40–41].

Виходячи зі сказаного, питання про співвідношення функцій і компетенції відділів та управлінь місцевої державної адміністрації в цілому слід вирішувати таким чином: компетенція відображає (але не включає в себе) функції шляхом закріплення у відповідному правовому акті завдань відділів та управлінь, а також їх повноважень, спрямованих на досягнення цих завдань. Тобто компетенція є вираженням функцій відділу та управління.

Б. М. Лазаревим були розроблені теоретичні засади компетенції органу, яку він характеризував як систему повноважень органу щодо здійснення державної влади. До складу компетенції входять обов'язки (перед державою) і право (стосовно управляючих об'єктів) виконувати певні функції (регулювання, контроль тощо) [8, с. 26–40]. Такої ж думки дотримуються й інші автори.

Існує і розширене трактування поняття компетенції державного органу, коли до нього, крім прав та обов'язків, включаються також

завдання, функції, форми та методи діяльності. Дійсно, більшість положень про той чи інший органи державного управління мають розділи «Завдання» або «Основні завдання». Враховуючи це, була висловлена точка зору, що завдання є одними з елементів компетенції органу державного управління. Так, О. П. Коренев до поняття компетенції включає завдання, функції, обов'язки і права, відповідальність, форми та методи діяльності, а також структуру органу [9, с. 36], а Ю. М. Стариков – належне органу коло повноважень, межі його дій по здійсненню функцій та вирішенню завдань, коло питань передбачених нормативно-правовими актами, правові засоби, форми і методи реалізації прав і виконання обов'язків [10, с. 3]. На нашу думку, завдання в загальному вигляді обумовлюють компетенцію органу, але самі не є її елементами. Вони встановлюють ті соціальні цілі, на досягнення яких повинна бути направлена діяльність органу в межах компетенції.

Існують й інші підходи до тлумачення терміна «компетенція». Зокрема А. В. Венедиктов визначає компетенцію органу як предмет його відання (завдання і функції) та обсяг прав та обов'язків, необхідних для здійснення його завдань [11, с. 613]; А. В. Малицький ототожнює компетенцію з функціями органу [12, с. 123]; Ю. А. Тихомиров до елементів компетенції відносить нормативно встановлені цілі, предмети відання як юридично визначені сфери і об'єкти впливу, владні повноваження, як гарантовані законом заходи прийняття рішень і здійснення дій, відповідальність [13, с. 55–56].

У Конституції України термін «компетенція» вживається для визначення правового статусу Кабінету Міністрів України (ч. 1 ст. 117), органів місцевого самоврядування (частини 5, 6 ст. 140) та Ради національної безпеки і оборони України (ч. 8 ст. 107). Для визначення правового становища місцевої державної адміністрації Конституція України застосовує термін «повноваження» (ст. 118). Щодо інших органів державної влади, то у статтях Конституції України використовуються терміни «повноваження», «право», «відання» або визначається конкретна дія уповноваженого суб'єкта. У цілому всі вказані дії, повноваження та права органів держави можна віднести до складових елементів компетенції, але достатніх підстав для такого висновку Конституція України не дає. Тому правильним є зауваження В. Б. Авер'янова стосовно необхідності введення у правотворчу практику єдиних термінів для відображення однорідних явищ [14, с. 193].

Відсутність конституційного закріплення терміна «компетенція» спонукало науковців уникати його вживання в своїх спробах її тлумачення, використовуючи лише терміни, які запропоновані законодавцем [15, с. 380].

Вирішенню цієї проблеми сприятиме розроблення єдиної концепції щодо компетенції органів держави, яка передбачає чітке визначення її місця в загальній системі правових явищ, аналіз структури даного правового явища, та взаємозв'язок структурних елементів.

Безсумнівно, основним і невід'ємним елементом компетенції державного органу є його повноваження. Останні Ц. А. Ямпольська характеризувала як особливу форму організуючої діяльності держави, що складається з наступних нерозривно пов'язаних між собою елементів: а) прийняття державою рішень – правових актів, які обов'язкові для всіх громадян і посадових осіб; б) захист цих рішень за допомогою примусової сили держави; в) забезпечення виконання рішень держави заходами виховання, переконання, стимулювання; г) матеріальне забезпечення виконання державних рішень шляхом розпорядження єдиним фондом державної власності [3, с. 17–18]. Розуміння повноважень як рішень державних органів, визначених у правовій формі і забезпечених примусовою силою держави, поділяють багато авторів. Часто підкреслюють, що повноваження органу – це такі права, які він зобов'язаний реалізовувати при відповідних обставинах.

Наведені характеристики владного повноваження виявилися досить стійкими і широко застосовувались у науковій літературі і правовій практиці 50-70-х років. Причому вони можуть застосовуватись до владного повноваження в широкому розумінні – і до органів державної влади, і до органів державного управління, і до судово-прокурорських органів [16, с. 49–63]. За їх допомогою можна розмежувати такі важливі поняття, як державний орган, підприємство, установа та організація, пов'язуючи владні повноваження тільки з діяльністю адміністрації останніх.

Реалізуючи належні йому повноваження, орган держави регулює різноманітні суспільні відносини шляхом надання прав учасникам суспільних відносин: органам, підприємствам, установам, організаціям, посадовим особам і громадянам, а також встановлення їх обов'язків. Наявність повноважень на здійснення певного виду владних дій і є суттєвою ознакою юридичної компетентності відповідного органу [17, с. 26]. У російсько-українському слов-

нику термінів з теорії держави та права повноваження визначено як вид та міру владного впливу посадової особи на заінтересованого учасника правових відносин з метою задоволення його законного інтересу, досягнення певного соціально корисного результату. Деякі вчені визначають повноваження як сукупність прав і обов'язків владного характеру, що визначають вид і міру впливу суб'єкта суспільних відносин на ці відносини на відповідному територіальному рівні з метою задоволення законних інтересів населення [18, с. 300].

Ю. А. Тихомиров вважає, що владне повноваження є забезпеченою законом вимогою уповноваженого суб'єкта певної поведінки і дій, звернених до фізичних та юридичних осіб, і виділяє основні його елементи: а) наявність уповноваженого суб'єкта; б) звернення рішення (команди, вимоги) до іншої сторони публічно-владних відносин; в) забезпеченість законом (законодавча регламентація владних повноважень); г) система гарантій, що сприяє реалізації повноважень [19, с. 139].

Визначення компетенції як сукупності повноважень (прав та обов'язків) державного органу є недостатнім, оскільки, як цілком слушно зауважує І. М. Кузнецов, повноваження завжди предметні. Тому більш правильно визначати компетенцію як сукупність владних повноважень з вказівкою на підвідомчість. Так, Д. М. Бахрах визначає компетенцію органу як сукупність владних повноважень стосовно певних предметів відання, що включають обов'язки і права, у тому числі прийняття актів, підвідомчість, правове закріплення кола об'єктів, предметів, справ, на які поширюються владні повноваження [20, с. 178].

Територіальний масштаб дії державного органу визнається обов'язковим елементом його правового статусу багатьма науковцями [21, с. 50]. Л. В. Коваль узагалі включає територіальні межі діяльності органу до змісту поняття компетенції як самостійний елемент [22, с. 33]. Предмети відання органів можуть частково перетинатися, але їхні повноваження дублюватися не повинні. Тому очевидно, що до складу компетенції органу слід включати і повноваження та підвідомчість як елементи, що дають можливість робити цілком певний висновок про правомочність органу в конкретних публічних правовідносинах, що не визначаються ні його функціями, ні завданнями.

Розглянуті погляди науковців дають підстави зробити висновок, що складовими елементами компетенції державного органу є повноваження,

предметні та територіальні межі діяльності, що визначаються в нормативно-правових актах.

Слід зауважити, що таке визначення компетенції не можна застосувати для розкриття змісту компетенції галузевих відділів та управлінь місцевої державної адміністрації. Справа в тому, що державним органом виконавчої влади згідно з Конституцією України визначена лише місцева державна адміністрація. Відділи та управління місцевої державної адміністрації є лише її структурними підрозділами. Однак відділи й управління держадміністрацій, входячи до складу останніх, є одночасно й самостійними органами державного управління, про що свідчить їх автономність, наявність державно-владних повноважень та офіційного найменування. Про те, що вони є окремими структурними одиницями органів державного управління, свідчить надання їм статусу юридичної особи. Управління і відділи держадміністрацій мають самостійний баланс, рахунки в казначействі, печатку із зображенням Державного Герба України та власним найменуванням.

Необхідною ознакою кожного державного органу виступає наявність власної компетенції, яку відповідно до чинного законодавства мають відділи та управління місцевої державної адміністрації. У спеціальній літературі існують дві протилежні думки. Одні автори розглядали компетенцію виконкомів, відділів та управлінь місцевих рад як взаємопов'язані, але самостійні категорії, тоді як інші виходили з того, що існує єдина компетенція місцевої ради і різні організаційні форми її здійснення. Це питання не втратило актуальності і сьогодні. Тому правильний підхід до розкриття змісту компетенції відділів та управлінь держадміністрації можливий лише за умови визначення співвідношення між поняттями «компетенція місцевої державної адміністрації» та «компетенція відділів та управлінь держадміністрації». Якщо за аксіому взяти існування єдиної компетенції місцевої державної адміністрації, то тоді всі галузеві відділи та управління перетворюються на її внутрішні структурні підрозділи без власної компетенції. Але відповідно до Типових положень щодо відділів та управлінь місцевої державної адміністрації статус останніх включає не тільки їх завдання і функції, а й повноваження.

Більша частина питань, що вирішується держадміністрацією, фактично готується відповідними відділами та управліннями, які здійснюють функції галузевого та міжгалузевого управління економікою, соціально-культурною та адміністративно-політичною діяльністю на

відповідній території. Якщо ні Конституція України, ні Закон України «Про місцеві державні адміністрації» не містить відомостей щодо власної компетенції відділів та управлінь, то самі Типові положення вказують на те, що така компетенція існує. Так, управління житлово-комунального господарства обласної державної адміністрації має право залучати спеціалістів інших структурних підрозділів облдержадміністрації, підприємств, установ та організацій, об'єднань громадян (за їх згодою) для розгляду питань, що належить до його компетенції; управління економіки розробляє у межах своєї компетенції пропозиції до проекту Програми діяльності Кабінету Міністрів України, заходи щодо її реалізації та здійснює контроль за їх виконанням.

Компетенція галузевих відділів та управлінь має відповідну специфіку, яка визначається тим, що її основою є предмети відання місцевої державної адміністрації. Оскільки її компетенція є джерелом повноважень цих органів, то виходячи з цього діяльність відділів та управлінь місцевої державної адміністрації повинна проходити в рамках предметів відання держадміністрації, не виходячи за їх межі. Саме в предметах відання закладена основа для визначення компетенції відділів та управлінь. Тобто компетенція держадміністрації і компетенція її управлінь та відділів співвідноситься як загальне та окреме.

Предмети відання представляють собою визначені в законодавстві в тій чи іншій формі суспільні відносини, що становлять собою предмет правового регулювання в його різноманітних формах.

Так, згідно із Законом України «Про місцеві державні адміністрації» предметами відання місцевої державної адміністрації є забезпечення: законності, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян; бюджету, фінансів та обліку; управління майном, приватизації та підприємництва; соціально-економічного розвитку відповідних територій; промисловості, сільського господарства, будівництва, транспорту і зв'язку; науки, освіти, культури, охорони здоров'я, фізкультури і спорту, сім'ї, жінок, молоді та неповнолітніх; використання земель, природних ресурсів, охорони довкілля; зовнішньоекономічної діяльності; оборонної роботи та мобілізаційної підготовки; соціального захисту, зайнятості населення, праці та заробітної плати.

Таким чином, компетенція органу – це юридично надані йому повноваження для вирішення

визначеного кола питань, що встановлюють його місце та особливості в системі влади.

Велике значення має і територіальний масштаб діяльності місцевої державної адміністрації, оскільки кожна з них прив'язана до певної адміністративно-територіальної одиниці, діє в її межах (ст. 118 Конституції України). З урахуванням такого важливого елемента компетенції держадміністрації будується і вся система відділів та управлінь адміністрації, а територіальний масштаб діяльності держадміністрації повністю включається до змісту компетенції галузевого відділу чи управління держадміністрації, оскільки вони, тобто органи адміністрації, підзвітні передусім центральним органам виконавчої влади чи однойменним відділам та управлінням обласної держадміністрації.

У зв'язку з цим компетенція відділів та управлінь державної адміністрації визначається змістом компетенції держадміністрації з урахуванням особливостей компетенції відповідного міністерства, державного комітету чи центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом. Крім того, у передбачених законодавством випадках центральні органи виконавчої влади можуть делегувати певні повноваження відповідним відділам та управлінням держадміністрації. Наприклад Головне управління освіти та науки обласної державної адміністрації організовує і контролює роботу державних і комунальних вищих навчальних закладів відповідно до делегованих Міністерством освіти та науки повноважень, а також за-

кладів післядипломної освіти, що перебувають у його підпорядкуванні [23]. Отже, незважаючи на наведені особливості, зміст повноважень місцевої державної адміністрації є основою для визначення в їх межах, компетенції відділів та управлінь, як правило шляхом деталізації та конкретизації завдань і функцій адміністрації.

Таким чином, зважаючи на норми чинного законодавства та враховуючи вищенаведені міркування, під компетенцією галузевих відділів та управлінь місцевої державної адміністрації слід розуміти встановлені нормативними актами повноваження, що реалізуються в межах предметів відання держадміністрації, на певній території, згідно з їх завданнями, функціями і місцем у системі галузевих органів державного управління, підпорядкованістю адміністрації, а також центральному органу виконавчої влади відповідної галузі. До особливостей компетенції відділів та управлінь місцевої державної адміністрації слід віднести такі: вони здійснюють керівництво господарчою, соціально-культурною та адміністративно-політичною діяльністю на відповідній території; галузева та функціональна специфіка їх діяльності дозволяє їм більш деталізовано, ніж це робить адміністрація, здійснювати організацію виконання функцій держави в межах повноважень, віднесених до відання держадміністрації; організація та діяльність відділів та управлінь держадміністрації заснована на принципі подвійного підпорядкування.

Список використаної літератури

1. Васильев А. С. Административное право Украины (общая часть) : учеб. пособие / А. С. Васильев. – Харьков : Одиссей, 2001. – 288 с.
2. Лазарев Б. М. Формы советского государственного управления / Б. М. Лазарев // Формы государственного управления. – М. : Юрид. лит., 1983. – С. 3–8.
3. Ямпольская Ц. А. Органы советского государственного управления в современный период / Ц. А. Ямпольская. – М. : Изд-во АН СССР, 1954. – 226 с.
4. Черноголовкин Н. В. Формирование функций социалистического государства / Н. В. Черноголовкин. – М. : Юрид. лит., 1970. – 215 с.
5. Вишняков В. Г. Структура и штаты органов советского государственного управления / В. Г. Вишняков. – М. : Наука, 1972. – 278 с.
6. Бачило И. Л. Функции органов управления (правовые проблемы оформления и реализации) / И. Л. Бачило. – М. : Юрид. лит., 1976. – 200 с.
7. Аверьянов В. Б. Функции и организационная структура органа государственного управления / В. Б. Аверьянов. – Киев : Наук. думка, 1979. – 150 с.
8. Лазарев Б. М. Компетенция органов управления / Б. М. Лазарев. – М. : Юрид. лит., 1972. – 280 с.
9. Коренев А. П. Административное право России : учебник : в 3 ч. Ч. 1 / А. П. Коренев. – М. : ЩИТ-М, 1997. – 346 с.
10. Стариков Ю. Н. Службное право / Ю. Н. Стариков. – М. : БЕК, 1996. – 312 с.
11. Венедиктов А. В. Государственная социалистическая собственность / А. В. Венедиктов. – М. : Юриздат, 1948. – 839 с.
12. Малицкий А. В. Советское государственное право. Очерки / А. В. Малицкий. – Харьков : Юрид. изд-во НКЮ УССР, 1926. – 350 с.

13. Тихомиров Ю. А. Теория компетенции / Ю. А. Тихомиров. – М. : СПАРК, 2001. – 355 с.
14. Совершенствование аппарата государственного управления (конституционный аспект) / под ред. В. В. Цветкова. – К. : Наук. думка, 1982. – 376 с.
15. Коментар до Конституції України / ред. кол. : В. Ф. Опришко, Л. Є. Горьовий, М. І. Корнієнко та ін. – К. : Ін-т законодавства Верховної Ради України. – 1996. – 380 с.
16. Власов В. А. Советский государственный аппарат / В. А. Власов. – М. : Юрид. лит., 1959. – 374 с.
17. Кутафин О. Е. Компетенция местных Советов : [учеб. пособие для вузов по спец. «Правоведение»]. – 2-ое изд. / О. Е. Кутафин, К. Ф. Шеремет. – М. : Юрид. лит., 1986. – 224 с.
18. Козярик В. Делегування повноважень у державному управлінні / В. Козярик // Віче. – 2000. – № 2. – С. 300–306.
19. Тихомиров Ю. А. Публичное право : учебник / Ю. А. Тихомиров. – М. : БЕК, 1995. – 496 с.
20. Бахрах Д. Н. Административное право России : учеб. для вузов / Д. Н. Бахрах. – М. : НОРМА–Инфра-М, 2002. – 640 с.
21. Органы Советского общенародного государства / [Б. Н. Топорнин, Б. М. Лазарев, М. А. Шафир и др. ; под. ред. Б. Н. Топорнина]. – М. : Наука, 1979. – 405 с.
22. Коваль Л. В. Адміністративне право : курс лекцій для студ. юрид. вузів та ф-тів / Л. В. Коваль. – К. : Вентурі, 1996. – 208 с.
23. Про затвердження Типового положення про Головне управління освіти та науки Київської міської державної адміністрації, управління освіти та науки обласної, Севастопольської міської державної адміністрації : постанова Кабінету Міністрів України від 22 серп. 2000 р. № 1326 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 35 – Ст. 135.

Надійшла до редколегії 12.04.2011

ДОБКИН М. М. КОМПЕТЕНЦИЯ УПРАВЛЕНИЙ И ОТДЕЛОВ МЕСТНЫХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ АДМИНИСТРАЦИЙ ОТНОСИТЕЛЬНО СФЕРЫ УПРАВЛЕНИЯ

Проанализированы подходы ученых относительно определения понятия компетенции управлений и отделов местных государственных администраций. Уточнены элементы компетенции управлений и отделов местных государственных администраций, а также предложено ее комплексное определение.

DOBKIN M. THE COMPETENCE OF ADMINISTRATIONS AND DEPARTMENTS OF LOCAL STATE AUTHORITIES ON THE MANAGEMENT AREAS

Scientific approaches to the determination of the concept of competence of managements and departments of local state administrations are analyzed. The elements of competence of administrations and departments of local state authorities are specified, and also its complex definition is offered.

УДК 342.95+351.74(477)

О. М. МУЗИЧУК,

*доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
начальник факультету підготовки фахівців
для підрозділів слідства та дізнання
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ДЕРЖАВІ ЯК ОБ'ЄКТА КОНТРОЛЮ

Охарактеризовано чинне законодавство України та наукову літературу на предмет визначення поняття правоохоронних органів. Визначено особливості правоохоронних органів у державі як об'єкта контролю, сформульовано їх поняття.

Поняття та ознаки правоохоронних органів визначались у наукових дослідженнях О. М. Бандурки, О. К. Безсмертного, В. Т. Білоуса, І. В. Бондаренка, С. Ф. Денисюка, А. Т. Комзюка, А. М. Куліша, А. М. Кучука, К. Ю. Мельника, М. І. Мельника, Т. О. Пікулі, Ю. С. Плигуна,

В. Г. Фатхутдінова, М. І. Хавронюка, М. О. Шиліна, Ю. С. Шемшученка та багатьох інших авторів. Проте, незважаючи на численні дослідження особливостей діяльності окремих правоохоронних органів України у роботах сучасних науковців, дане питання не можна